

واردات در مقابل صادرات مصرف صادرات غیر نفتی

اشاره:

قرن‌ها پیش بشر به منظور رفع نیازمندی‌های خود به دادوستد روی آورد و از این طریق توانست از ماحصل دسترنج دیگران بهره‌مند شود و به تقسیم کار بپردازد.

در قرون جدید، تجارت به منظور تخصیص و بهره‌برداری بهینه از منابع و استفاده از مزیت‌های نسبی برای به حداقل رساندن هزینه دسترسی به کالاهای متنوع، مدنظر بشر بوده و رواج یافته است.

در قرن بیستم بحث آزادسازی تجارت مطرح شد و در اواخر این قرن پیمان تجارت آزاد جهانی میان ملل جهان پایگاه و جایگاهی پیدا کرد و عوامل محدودکننده تجاری مورد نکوهش واقع شد.

روند تجارت جهانی به سوی آزادسازی بیشتر، رفع موانع غیرتعرفه‌ای، حذف مجازات‌های اقتصادی با هدف دستیابی به مقاصد سیاسی، کاهش تعرفه‌ها برای تقلیل هزینه دستیابی به کالا برای مصرف‌کنندگان و ... پیش می‌رود.

منافع حاصل از تجارت آزاد، گذشته از دستیابی آسان‌تر به بازارهای بین‌المللی برای تمام ملل به‌ویژه کشورهای درحال توسعه، تقسیم کار جدیدی در سطح بین‌المللی است که در آن مزیت‌های نسبی به کاهش هزینه مصرف‌کنندگان می‌انجامد و منابع محدود اقتصادی به‌گونه‌ای تخصیص پیدا می‌کند که بالاترین بازده اقتصادی را به وجود آورد.

اکثر کشورهای جهان، به‌ویژه در دهه آخر قرن بیستم تلاش کرده‌اند که موانع تجاری را از سر راه بردارند و با روند تجارت آزاد جهانی هماهنگ گردند تا از منافع و مواهب آن بهره‌مند شوند.

در ایران اسلامی همزمان با اجرای دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور، بر اثر اغتشاش‌های بازار آزاد ارز، محدودیت‌های تجاری به منظور تنظیم بازار، حمایت از تولیدات داخلی، محدود ساختن و جهت دادن به واردات و ... اعمال شد، اما سپس با بهبود شرایط بازار و تجهیز منابع ارزی کشور، به تدریج این محدودیت‌ها، کاهش پیدا کرد.

مقررات مربوط به واردات در مقابل صادرات از اقدام‌هایی است که به منظور جهت‌دهی به واردات کشور به عمل آمده است. در این گزارش ضمن توجه به وضعیت این‌گونه مقررات آثار و نتایج آن را بررسی می‌نماییم.

می‌شود، اقدام نماید.

طبق قاعده کلی، باید ارزش کالاهای وارده در مقابل صادرات کنترل و از این لحاظ قبلاً بررسی شود، منتهی طبق مقررات جاری از این قید نیز معاف شده است. مقررات واردات در مقابل صادرات به اقتصاد ملی این اجازه را می‌دهد که ضمن جهت‌دهی به واردات کشور، تشویق صادرات را نیز از نظر دور

واردات در مقابل صادرات رویه‌ای است که به صادرکننده اجازه داده می‌شود به عوض الزام به فروش ارز به سیستم بانکی (جایی که این الزام وجود داشته باشد) در مهلت معینی پیمان ارزی را واریز و از تاریخ واریز پیمان ظرف مهلت مقرر نسبت به ثبت سفارش و ورود کالا طبق فهرستی که برای همین رویه به موجب قانون با تصویب هیأت دولت تنظیم و منتشر

نگذارد.

مقررات واردات در مقابل صادرات اجازه می‌دهد که ضمن تشویق صادرات غیرنفتی، نظارت بیشتر بر واردات و جهت‌دهی به آن در راستای نیازهای اقتصاد کشور، میسر گردد.

○ **صادرکنندگان فرش از مقررات واردات در مقابل صادرات (برای صدور فرش) استقبال کرده‌اند، اما صادرکنندگان دیگر کالاها به‌ویژه کالاهای صنعتی که از نیمی از ارزش حاصل از فعالیت خود بهره‌مند می‌گردند، از این تبعیض خرسند نیستند.**

براساس ضوابط موجود، صادرکنندگان فرش از ۱۰۰ درصد ارزش حاصل از صادرات خود و صادرکنندگان دیگر کالاها از نیمی از ارزش حاصل از صادراتشان می‌توانند برای واردات کالاهای مجاز بهره‌مند شوند.

بر اساس مصوبه ستاد تنظیم بازار، صادرکنندگان فرش می‌توانند، کالاهای مندرج در لیست کالاهای مجاز وارداتی از محل ارزش حاصل از صادرات خود را که در سال گذشته اعلام شده بود، وارد نمایند.

ستاد تنظیم بازار در یکی از جلسات خود با توجه به مصوبه مجلس شورای اسلامی که به صادرکنندگان فرش اجازه می‌دهد ۱۰۰ درصد ارزش حاصل از صادرات خود را برای واردات اختصاص دهند، لیست کالاهای مجاز وارداتی از محل صادرات فرش را به این شرح اعلام کرد:

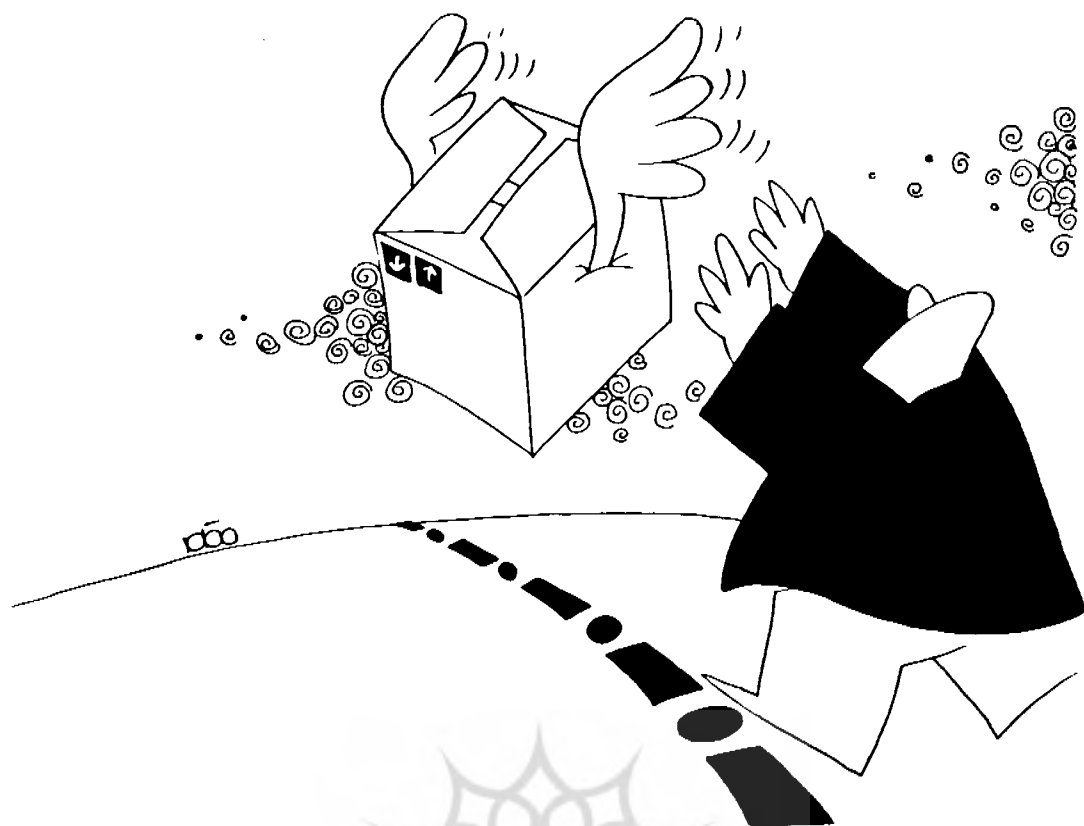
○ **صادرکنندگان فرش در سال جاری می‌توانند از ۱۰۰ درصد ارزش حاصل از صادرات خود برای واردات کالاهای مجاز و اعلام شده، بهره‌مند شوند.**

مواد اولیه، قطعات و لوازم یدکی موردنیاز صنایع و معادن کشور/ تجهیزات و ماشین‌آلات صنعتی و معدنی/ ماشین‌آلات - قطعات و لوازم یدکی ماشین‌آلات و تجهیزات کشاورزی/ مواد اولیه - لوازم قطعات و تجهیزات یدکی سیستم‌های آبیاری تحت فشار و انواع کود شیمیایی/ بذر و سبزی و صیفی (اصلاح شده) چمن میکروالمنت‌ها و پیت‌ماس/ نخ دروگر/ تجهیزات و

○ **واردات در مقابل صادرات رویه‌ای است که به صادرکننده اجازه می‌دهد در مهلت معینی پیمان ارزی را واریز و از تاریخ واریز آن در مهلت مقرر نسبت به ثبت سفارش و ورود کالاهای مجاز اقدام کند.**

از آنجا که تشویق صادرات غیرنفتی، امکان تنوع بخشیدن به اقلام صادراتی و رونق صادرات را فراهم می‌سازد، در طرح اقتصاد بدون نفت از جایگاه والایی برخوردار است. امروزه الگوی توسعه صادرات بهترین شیوه برای تسریع روند رشد و توسعه پایدار اقتصادی شناخته شده است و در ایران که الگوی اقتصاد بدون نفت به منظور رهایی از اقتصاد تک‌محصولی وابسته به نفت مدنظر سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان است، تلاش برای توسعه صادرات امر ضروری است.

○ **باتوجه به تثبیت نرخ ارز صادراتی و افزایش بهای کالاها و خدمات مصرفی در کشور در دو سال اخیر، مقررات واردات در مقابل صادرات به کمک صادرات غیرنفتی آمد. زیرا معمولاً صادرکنندگان از تفاوت نرخ ارز صادراتی و غیررسمی (به طور مسقیم یا غیرمستقیم) بهره مند می شدند.**

وزارت صنایع طی نامه‌ای به معاونت بازرگانی خارجی وزارت بازرگانی، اسامی کالاهای مجاز برای واردات از محل ارز حاصل از صادرات را اعلام نمود و افزود:

وزارت صنایع با تأکید بر لزوم تشویق و ترغیب صادرکنندگان کالاهای غیرنفتی و ایجاد تسهیلات لازم برای مراجعین، در سال جاری کلیه صادرکنندگان جهت ورود این اقلام نیاز به کسب مجوز ورود موردی از این وزارتخانه ندارند. در همین ارتباط معاون ارزی بانک مرکزی طی مصاحبه‌ای اعلام کرد: سیاهه کالاهای مجاز وارداتی در برابر صدور فرش به گمرک و بانکها ابلاغ شد.

لوازم بسته‌بندی و ماشین‌های برداشت چای و زیتون/ کاغذ لفاف مرکبات و پودر کربنات پتاسیم/ استرچ فیلم/ تجهیزات مربوط به دانه‌بندی و بسته‌بندی محصولات کشاورزی/ گوشت/ کره/ مایه پنیر/ غذای آبزیان/ تخم و نوزاد آبزیان/ لوازم و تجهیزات صیادی و شناورهای صیادی «شامل بی سیم و سایر تجهیزات ناوبری»/ تجهیزات سردخانه‌ای، لوازم عمل‌آوری شیلات و تجهیزات کشتارگاه‌های صنعتی دام و طیور/ لوازم بسته‌بندی شیر و پنیر/ تخم‌مرغ نطفه‌دار/ اسپرم منجمد گاو هلشتاین و کانتینر حمل ازت/ پشم و نخ فرش، اقلام مربوط به شست‌وشو آماده‌سازی، بسته‌بندی چتایی و نخ جوت و گونی/ انواع لاستیک خودرو (سبک، نیمه‌سنگین و سنگین) // چادر مشکی/ آهن‌آلات/ لوازم و تجهیزات پزشکی، بیمارستانی و آزمایشگاهی/ کاغذ و مقوا.

این فهرست در نهم اردیبهشت سال جاری در روزنامه‌ها منتشر شد. پیش از اعلام آن در ۲۴ فروردین سال جاری از سوی وزارت صنایع اسامی کالاهای مجاز برای واردات از محل ارز حاصل از صادرات اعلام شد.

معمولاً از تفاوت نرخ ارز صادراتی و بازار غیررسمی بهره‌مند می‌شوند.

از آنجا که سطح قیمت‌های داخلی بدون ارتباط با نرخ ارز در بازار غیررسمی نیست، آن گروه از صادرکنندگان که خود نسبت به واردات ارقام مجاز اقدام می‌نمایند نیز به‌طور ضمنی از این تفاوت نرخ ارز بهره‌مند می‌گردند.

در این شرایط، حرکت صعودی نرخ ارز در بازار غیرمجاز تا حدودی کند شده اما به‌طور کلی از بین نرفته است. براساس اطلاعات موجود، پس از اعلام مقررات پیمان ارزی از سوی ستاد تنظیم بازار در اواخر اردیبهشت ۷۴، نرخ ارز در بازار غیررسمی از حدود ۷۰۰ تومان (برای هر دلار) به حدود ۳۰۰ تومان کاهش یافت. اما از آن زمان تاکنون ارزش دلار در برابر ریال در بازار غیررسمی به ۴۸۰ تومان افزایش یافته که رشدی برابر با ۶۰ درصد را نشان می‌دهد.

درحالی که بهای کالاها و خدمات مصرفی در سال ۷۴ به میزان ۴۹/۸ درصد و در سال ۷۵ به میزان ۲۲/۲ درصد ترقی کرد. رشد نرخ ارز رسمی کمتر از میزان تورم بوده است. به این ترتیب، تصمیم‌های ستاد تنظیم بازار موجب گردیده که روند صعودی نرخ ارز در بازار غیررسمی تا حدودی مهار شود، اگرچه صادرات غیرنفتی از روند رشد مورد انتظار برخوردار نبوده است. ارزش صادرات غیرنفتی از ۴/۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۷۲ به ۲/۲ میلیارد دلار در سال ۷۴ و حدود ۲/۵ میلیارد دلار در سال گذشته تنزل یافته است. بااین وجود انتظار می‌رود با گشایش بیشتر در مقررات واردات در مقابل صادرات و امکان بهره‌مندی از تمام ارز حاصل از صادرات غیرنفتی (برای صادرکنندگان)، رونق بیشتر صادرات غیرنفتی میسر گردد.

○ گروهی از کارشناسان اقتصادی ضمن استقبال از مصوبه اخیر ستاد تنظیم بازار در زمینه واردات در مقابل صادرات (فرش)، آن را گامی در جهت رشد صادرات فرش و تأمین نیازمندی‌های وارداتی تلقی می‌کنند.

به عقیده کارشناسان تجارت خارجی، اعلام فهرست کالاهای قابل ورود از محل ارز حاصل از صادرات فرش، رونقی را در تجارت و صدور فرش به‌وجود خواهد آورد. البته آن‌ها بر این نکته نیز تأکید دارند که رونق قطعی تجارت فرش به

احمد عزیزی گفت: صادرکنندگان فرش از اول فروردین امسال اجازه واردات کالاهای مجاز و بهره‌گیری از ۱۰۰ درصد ارز حاصل از صادرات را دارند.

وی افزود: صادرکنندگانی که از اول اسفندماه سال گذشته اقدام به صادرات فرش کرده‌اند، می‌توانند با رعایت موازین قانونی، کالاهای اعلام شده را به کشور وارد کنند.

براساس بند «ف» تبصره ۲۹ قانون بودجه امسال، در سال ۱۳۷۶ ارز حاصل از صادرات فرش در اختیار صادرکننده یا نماینده او برای واردات مواد اولیه فرش و سایر کالاهای مجاز قرار می‌گیرد.

○ تصمیم‌های ستاد تنظیم بازار، روند صعودی نرخ ارز در بازار غیررسمی را محدود کرد، اگرچه صادرات غیرنفتی با رکود و کاهش روبه‌رو شد.

صادرکنندگان فرش از این مقررات جدید که برخوردار می‌شوند، تمام ارز حاصله از صدور فرش را برایشان میسر می‌سازد، ابراز رضایت کرده‌اند، لیکن صادرکنندگان دیگر کالاها به‌ویژه کالاهای صنعتی که فقط از نیمی از ارز حاصل از صادرات خود برای واردات کالاهای مجاز بهره‌مند می‌گردند، نیز خواستار برخورداری از وضعیتی مشابه صادرکنندگان فرش می‌باشند.

○ با ایجاد تسهیلات بیشتر برای دیگر صادرکنندگان کالا در قالب مقررات واردات در مقابل صادرات می‌توان به رونق صادرات غیرنفتی کمک کرد.

مقررات واردات در مقابل صادرات به بانک مرکزی این امکان را می‌دهد که بر درآمد ارزی ناشی از صدور کالاهای غیرنفتی نظارت داشته باشد و واردات را نیز در جهت مقررات موجود سوق دهد، بااین حال باتوجه به تثبیت نرخ ارز صادراتی از سال ۱۳۷۴ تاکنون و افزایش قیمت کالاها در بازار داخلی در این دوران، مقررات واردات در مقابل صادرات تا حدودی راهگشا و مشوق صادرات غیرنفتی بوده، لیکن وجود بازار غیررسمی ارز و نرخ بالاتر در این بازار را سرپا نگه داشته است. اکثر صادرکنندگان که خود مهارتی در زمینه واردات ندارند، با واگذاری امتیاز خود به دیگر واردکنندگان

۱۳۷۴ بخش عمده ارز حاصل از صادرات غیرنفتی با نظارت دولت مصرف شد.

برخی کارشناسان اقتصادی با اشاره به بحران بدهی‌های خارجی در گذشته و محدودیت درآمد ارزی کشور، انضباط در نقل و انتقالات ارز را ضروری می‌دانند. آن‌ها ضوابط واردات در مقابل صادرات را در جهت انضباط ارزی تلقی کرده و مشوق صادرات غیرنفتی توصیف می‌کنند.

به‌هرحال کارشناسان اقتصادی معتقدند که اگر مقررات واردات در مقابل صادرات حتی با محدودیت‌های کنونی به‌وجود نمی‌آمد، یا تعیین و تثبیت نرخ ارز صادراتی (در حد هر دلار معادل ۳۰۰۰ ریال) صادرات غیرنفتی بیش از این آسیب می‌دید.

وضعیت بازارهای خارجی بستگی دارد. این گروه معتقد هستند که بازار فرش در سال جاری باتوجه به رشد اقتصاد جهانی (در حدود ۴ درصد) از بهبود نسبی برخوردار خواهد شد. لیکن صادرکنندگان فرش بیش از این نباید به بازارهای سنتی که اشباع شده‌اند، متکی باشند و باید در صدد گسترش فعالیت‌های بازاریابی خود در بازارهای نوظهور که با رشد سریع درآمد شخصی و تقاضای داخلی روبه‌رو هستند، باشند. با این حال، این گروه از مصوبه جدید ستاد تنظیم بازار استقبال کرده و آن را گامی در جهت رونق بیشتر صادرات فرش و تأمین بهتر نیازمندی‌های وارداتی می‌دانند.

آن‌ها ضمن انتقاد از برخورداری صادرکنندگان دیگر از نیمی از درآمد ارزششان برای واردات کالاها تأکید دارند که ستاد تنظیم بازار ارز می‌تواند ضوابطی را در جهت برخورداری از تمام درآمد ارزی برای صادرکنندگان کالاهای صنعتی تنظیم نماید که ضمن تشویق صادرات کالاهای صنعتی، انضباط در واردات مواد اولیه، تجهیزات و ماشین‌آلات موردنیاز بخش‌های صنعت و معدن تأمین گردد.

این کارشناسان معتقد هستند که برقراری چنین ضوابطی، تحولی در بازاریابی صادراتی کالاهای صنعتی ایجاد خواهد کرد و صنعت کشور را به سوی بازارهای خارجی سوق می‌دهد. نتیجه چنین روندی ارتقاء کیفیت تولیدات و رشد درآمد حاصل از صادرات مصنوعات صنعتی و خودکفایی بخش صنعت خواهد بود.

○ اگر با محدودیت‌های موجود، ضوابط واردات در مقابل صادرات به اجرا در نمی‌آید، صادرات غیرنفتی بیش از این آسیب می‌دید.

آن‌ها می‌گویند: حمایت از صنعت می‌بایست برای صنایع پویا و در یک دوره میان‌مدت صورت پذیرد. حمایت دایمی از صنعت نه تنها مانع از رشد کمی و کیفی آن است، بلکه در بلندمدت امکان‌پذیر نخواهد بود. لذا ضرورت دارد اقداماتی در جهت خوداتکایی صنعت و قطع رابطه تأمین نیاز ارزی صنعت از ارز حاصل از نفت به عمل آید.

براساس گزارش منابع بانک مرکزی در سال ۱۳۷۳ کمتر از ۱۰ درصد درآمد حاصل از صادرات غیرنفتی از طریق بانک مرکزی و با کنترل دولت مصرف شده، در حالی که در سال

قوام

شرکت شیمیایی قوام کار (سهامی خاص)
تولید کننده انواع چسب، رزین و آهار

شرکت شیمیایی قوام کار
(سهامی خاص)

تولیدات شرکت

رزین: P.V.A (هموپلیمر - کوبلیمر)

آهار: جهت صنایع فرش ماشینی، صنایع موکت، پرده و پارچه

چسب: چسب چوب، پارکت، صحافی، کاشی، لیبیل

چسب چوب جهت صنایع بسته‌بندی و جعبه مقوایی

چسب موکت، کفشی، سراجی، آهن

چسب جهت صنایع اتومبیل

نشانی: خیابان دکتر فاطمی جنب وزارت کشور پلاک ۶۵

تلفن: ۶۵۳۳۹۳ - ۸۸۶۳۸۵۱ فاکس: ۶۵۰۱۷۱

صندوق پستی ۵۷۶-۱۴۱۸۵